

Career Guidance: A Handbook for Policy Makers

Summary in Czech

Profesní poradenství: příručka pro tvůrce koncepcí

Přehled v českém jazyce

Dobře organizované služby profesního poradenství mají stále větší význam. Země v OECD a Evropská unie provádějí strategie celoživotního vzdělávání, jakož i politiky na podporu rozvoje zaměstnatelnosti svých občanů. K tomu, aby byly tyto strategie a politiky úspěšně prováděny, vyžadují od občanů dovednosti spojené se schopností organizace svého vlastního vzdělání a zaměstnání. Vyžadují, aby všichni občané měli přístup k vysoce kvalitním informacím a radám, které se týkají vzdělávání, odborného vzdělání a práce. Avšak rozdíl mezi způsobem, jakým se služby profesního poradenství poskytují, a cíli veřejné politiky je velký. Cílem této příručky je pomoci tvůrcům koncepcí v zemích OECD a Evropské unie rozvíjet účinné politiky pro profesní poradenství, a to v oblasti vzdělávání, odborného vzdělávání a zaměstnanosti. Propracovala ji Evropská komise a OECD v reakci na probíhající změny v politice vzdělávání, odborného vzdělávání a zaměstnanosti. V Evropě jsou tyto změny vyjádřeny v lisabonských cílech (2000) s tím, že do konce roku 2010 se má z Evropy stát ta nejkonkurenceschopnější znalostní ekonomika a společnost na světě, která se bude vyznačovat sociální soudržností. Tato příručka je založena na mezinárodních přezkumech politik profesního poradenství, které uskutečnila OECD, Evropské středisko pro rozvoj odborného vzdělávání, Evropská nadace odborného vzdělávání a Světová banka. Jasným a srozumitelným jazykem vysvětluje tvůrcům koncepcí v oblasti vzdělávání, odborného vzdělávání a zaměstnání:

- výzvy, kterým čelí při zajišťování toho, aby služby profesního poradenství mohly splňovat cíle veřejné politiky;
- otázky, které si musejí sami tvůrci klást při odpovídání na tyto výzvy;
- některé možnosti, které jsou pro ně otevřené, pokud jde o poskytování profesního poradenství v rámci celoživotního vzdělávání a aktivní zaměstnatelnosti a
- některé příklady účinných odpovědí, které byly vybrány ze zemí OECD a Evropské unie.

Příručka pokrývá čtyři rozsáhlá témata politiky – zlepšování profesního poradenství pro mladé lidi, zlepšování profesního poradenství pro dospělé, zlepšování přístupu k profesnímu poradenství a zlepšování systémů, které podporují profesní poradenství.

Zlepšování profesního poradenství pro mladé lidi

Aby se zlepšilo profesní poradenství pro mladé lidi, tvůrci koncepcí se musejí zabývat výzvami v oblasti povinného školního vzdělání, středoškolského vzdělání ukončeného maturitou, vysokoškolského vzdělání a také výzvami, které se týkají mladých lidí v ohrožení. Mezi náročné úkoly patří snižování rozdílů v přístupu ke službám a zlepšování povahy, úrovně a kvality těchto služeb. Hlavní výzvou na školách je: poskytovat dostatečné lidské a kapitálové zdroje toho správného druhu jak ve školách, tak i v okolním společenství; zajišťovat, aby tyto zdroje byly určeny k profesnímu poradenství a aby co nejlépe využívaly dostupné zdroje. Rozdíly v přístupu jsou obzvláště zřejmé na základních školách a v poradenství pro volbu povolání na středních školách s maturitou. Možnosti politiky zahrnují formální posilování spolupráce mezi všemi příslušnými zainteresovanými stranami, schopnost učinit ze získání dovedností spojených s organizací vlastní kariéry hlavní zaměření vzdělávacích programů v profesní oblasti a zlepšení mechanismů odpovědnosti.

Značný počet mladých lidí opouští školu předčasně a bez kvalifikace. Potřebují programy, které by jim pomohly s přechodem do pracovní sféry a které by je znovu zapojily do dalšího vzdělávání. Součástí těchto programů by mělo být profesní poradenství. Kromě toho profesní poradenství musí tvořit významnější součást programů na školách, které jsou určeny k předcházení předčasným odchodům ze škol.

Poskytování profesního poradenství studentům na vysokých školách je obecně nedostatečné, a to i přes značné náklady na tato studia, které nesou účastníci i daňoví poplatníci. Řada profesních služeb, které se nabízejí v oblasti vysokoškolského vzdělávání, se musí rozšířit. Mělo by dojít k posílení politických pák, aby se zajistilo rozsáhlejší poskytování řady služeb. Možnosti, které mají tvůrci koncepcí k dispozici, zahrnují přesné stanovení cílů pro vysokoškolské profesní služby a zřetelnější propojení mechanismů veřejného financování vysokoškolského vzdělání s úrovní a kvalitou profesních služeb.

Zlepšování profesního poradenství pro dospělé

Pro tvůrce koncepcí, kteří se snaží o zlepšení služeb profesního poradenství, představuje různorodá povaha dospělé populace řadu výzev. Zaměstnaní dospělí mají k dispozici několik jednoduše dostupných služeb. Málo podniků se stará o potřeby rozvoje kariéry svých zaměstnanců. Placené služby, které si mohou lidé koupit soukromě, jsou velmi omezené. Zaměstnavatelé a odborové svazy dosud projevily jenom omezený zájem o poskytování profesního poradenství, ačkoli často v zásadě uznávají potřebu rozvoje pracovních sil, aby se zlepšila konkurenceschopnost a rovnost. I přes tyto problémy mohou nová partnerství mezi organizacemi zaměstnavatelů, vzdělávacími

institucemi a institucemi odborného vzdělání, veřejnými službami zaměstnanosti a jinými příslušnými organizacemi vést k poskytování profesního poradenství, pokud jde o pracoviště a pracovní síly. Profesní poradenství by mělo být nedílnou součástí studijních programů pro dospělé.

Profesní poradenství je vnímáno jako klíčové při předcházení přílivům nezaměstnaných, zejména dlouhodobě nezaměstnaných. Veřejné služby zaměstnanosti hrají ve většině zemí při tomto předcházení hlavní úlohu. Služby profesního poradenství jsou však v rámci veřejných služeb zaměstnanosti nedostatečně rozvinuté. Solidní strategie spolupráce mezi veřejnými službami zaměstnanosti a místními poradenskými službami a místními vzdělávacími institucemi a institucemi odborného vzdělávání mohou zaměstnaným osobám umožňovat přechody do zaměstnání a opětovné zapojování do učebního procesu.

Stárnoucí populace a problémy s financováním důchodového zabezpečení si v mnoha zemích vyžádají pozdější odchody do důchodu a pružnější přechody do důchodu. Tvůrci koncepcí byli doposud pomalí v mobilizaci služeb profesního poradenství na podporu aktivního stárnutí. Zástupci zaměstnavatelů a pracovníků mohou podporovat a přebírat iniciativu při poskytování poradenství osobám v důchodovém věku za použití kombinací veřejných a soukromých společností.

Zlepšování přístupu ke službám profesního poradenství

Poptávka po službách profesního poradenství převyšuje nabídku. Pružnější způsoby jejich poskytování včetně využití ICT a volacích center skrývají velký potenciál, pokud jde o rozšíření přístupu. Mají-li mít všichni občané přístup k profesnímu poradenství, často vzniká potřeba zaměřit služby profesního poradenství na rizikové skupiny. Aktivní zapojování zranitelných skupin do navrhování, plánování, provádění a monitorování politik a služeb profesního poradenství pro tyto skupiny značně zvyšuje rozvoj služeb, které odpovídají jejich potřebám.

Trvajícím výzvou je zlepšení kvality a důležitosti informačních materiálů o povoláních tak, aby k nim byl podpořen všeobecný přístup. Při poskytování a sdílení informací o povoláních často dochází k nedostatečné spolupráci mezi různými vládními ministerstvy, agenturami a mezi národními a regionálními úrovněmi státní správy. Materiály, které rozvinul soukromý sektor, nepodléhají žádným dohodnutým standardům. Za účelem rozvoje soudržné politiky a strategie pro poskytování kvalitních informací o povoláních občanům se nutně musí vycházet z národního, regionálního a místního mapování informací z oblasti profesního poradenství, které se poskytují prostřednictvím řady médií (jako například noviny a televize) řadě cílových skupin (mládež, zaměstnaní, nezaměstnaní).

Zlepšování systémů, které podporují profesní poradenství

Mezi kvalitou a druhy služeb profesního poradenství, které se poskytují občanům uvnitř země a mezi zeměmi, existují významné rozdíly kvůli značným odchylkám v odborné přípravě poskytovatelů profesního poradenství. Délka jejich počáteční přípravy se různí od třech týdnů do pěti let. Vlády jsou jen málo aktivní při definování obsahu

a procesu počáteční přípravy pro poskytovatele profesního poradenství a při vztahování obsahu této přípravy k výsledkům, o něž usilují cíle veřejné politiky ve vzdělávání, odborném vzdělávání a zaměstnávání. Ke snížení tohoto rozdílu je zapotřebí silnějších signálů z ministerstev.

Ve většině zemí dochází k málo pravidelnému a systematickému hodnocení kvality poskytování profesního poradenství. Standardy pro poskytování služeb neexistují, nebo existují jen v některých sektorech, ale už ne v jiných. Rámce kvality tam, kde existují, mají tendenci být spíše dobrovolné než povinné a fungují jako vodítka. Uživatelé služeb servisního poradenství hrají klíčovou úlohu při navrhování a hodnocení služeb.

Informační báze pro tvorbu koncepcí v oblasti poskytování služeb profesního poradenství je chabá. Jenom málo vlád má v současné době v rukou data potřebná k poskytnutí celkového obrazu situace ve službách profesního poradenství, případně účinnosti jejich poskytování při plnění cílů veřejné politiky. Málo vládních ministerstev je schopno přesně uvést, kolik veřejných prostředků se vydává na služby profesního poradenství a jakým způsobem se utrácejí. Informace o soukromých investicích a výdajích v této oblasti nejsou k dispozici. Spolupráce mezi zúčastněnými stranami (jako jsou uživatelé, správci, sociální partneři a poskytovatelé) na národní úrovni pomůže určit důležité a užitečné druhy dat a postupů pro hodnocení vstupů, procesů, výstupů a výsledků, pokud jde o poskytování služeb profesního poradenství.

V politikách vzdělávání, odborného vzdělávání a zaměstnanosti se ve většině zemí cíle profesního poradenství odrážejí jen slabě. S ohledem na nedostatečnou informační bázi pro profesní poradenství to nepřekvapuje. Poskytování profesního poradenství je navíc často souborem nesourodých subsystémů v rámci sektoru vzdělávání, odborného vzdělávání, zaměstnanosti, veřejného a soukromého sektoru, přičemž každý z nich má svou vlastní historii, zdůvodnění a hnací síly, spíše než soudržný a sjednocený soubor mechanismů. Důležitým krokem, který mohou vlády učinit, aby pomohly zaměřit a rozvíjet programy politiky a posilovat tvorbu koncepcí, je vytvoření národního fóra pro politiku poradenství a rozvoj systémů, které by zahrnovalo jak vládu, tak i hlavní zástupce zainteresovaných stran, jako jsou zaměstnavatelé a odborové svazy.

Většinu nákladů na poskytování služeb profesního poradenství hradí daňoví poplatníci. Zvětšení šíře, dosahu a druhu poskytovaného poradenství, jehož je zapotřebí z hlediska celoživotního vzdělávání, předznamenává nové finanční požadavky a závazky ze strany vlád v oblasti, která měla tendenci přitahovat malé individuální a soukromé investice. Tento požadavek na veřejné zdroje se může zmírnit, pokud by bylo možné stimulovat více soukromých investic.

© OECD 2004

Tento přehled není oficiálním překladem OECD.

Reprodukce tohoto Přehledu je povolena, jsou-li uvedena autorská práva OECD a název původní publikace.

**Vícejazyčné přehledy jsou překlady výtahů z publikací OECD
původně publikovaných v angličtině a francouzštině.**

**Jsou zdarma k dispozici v internetovém knihkupectví OECD
www.oecd.org/bookshop/**

Více informací získáte na Odboru pro legislativu a překlady při OECD,
Ředitelství pro veřejné záležitosti a komunikaci.

rights@oecd.org

Fax: +33 (0)1 45 24 13 91

OECD Rights and Translation unit (PAC)
2 rue André-Pascal
75116 Paris
France

Navštivte naši internetovou stránku www.oecd.org/rights/

